

Vannbruksplan for Numedalslågen

Av Richard Fossum

Richard Fossum er ansatt som førstekonsulent hos Nærings sjefen i Vestfold, og utnevnt som sekretær for Vannbruksutvalget for Numedalslågen.

*Innlegg holdt på møte i
Norsk Vannforening 7. februar 1983.*

Innledning.

Ved behandlingen av fylkesplan for Vestfold 1979 vedtok fylkestinget følgende:

«Fylkeskommunen tar initiativ til å få de berørte parter til å utarbeide en vannbruksplan for Numedalslågen».

Dette initiativ ble tatt i samarbeid med Buskerud fylkeskommune ved en utredning om Numedalslågen og de brukerinteresser som knytter seg til vassdraget. Asplan A/S utarbeidet denne utredningen. Videre tok man initiativ til oppnevning av et vannbruksutvalg bestående av representanter for brukerinteressene, berørte kommuner, fylkeskommuner og berørte departementer.

Vannbruksutvalget skal forestå vannbruksplanleggingen i Numedalslågen og opplegget er godkjent som et pilotprosjekt i Miljøverndepartementet med en samlet kostnadsramme på kr. 700.000.— fordelt over 3 år og med et samlet statstilskudd på 70%. De resterende 30% dekkes av Buskerud og Vestfold fylkeskommuner.

Arbeidsopplegg.

Vannbruksplanlegging er ikke hjemlet hverken i lov eller forskrift og er derfor et fullstendig frivillig arbeid som hvem som helst kan sette igang. Dette medførte

at viktige spørsmål omkring organiseringen av arbeidet måtte avklares før igangsetting.

Det var enighet blant fylkespolitikerne i Buskerud og Vestfold at de berørte parter, — først og fremst brukerinteressene, skulle være aktiv med i planleggingen. Dette resulterte i at vannbruksutvalget ble sammensatt som følger:

NVE — Statskraftverkene	1 repr.
Brukseierforeningen (de øvrige kraftselskapene i vassdraget)	1 »
Fiskeriinteressene	2 »
Landbruksinteressene	2 »
Kommunene i Vestfold	1 »
Kommunene i Buskerud	1 »
Buskerud fylkeskommune	1 »
Vestfold fylkeskommune	1 »
Olje- og energidepartementet	1 »
Miljøverndepartementet	1 »

Buskerud fylkeskommunes representant i utvalget, — fylkesordfører Arild Hiim, er utvalgets formann og fylkesordfører Sverre Nordby fra Vestfold fylkeskommune er nestformann. Utvalget er gitt fullmakt til å disponere prosjektets årlige bevilgninger.

Det har vært enighet i vannbruksutvalget at arbeidet skal ta utgangspunkt i de ønsker, behov og planer som de en-

kelte brukerinteressene har til utnyttning av vannet i vassdraget. I den utredning som fylkeskommunene gjennomførte i startfasen, ble dette relativt grundig belyst.

Det alt vesentligste av energipotensialet i Numedalslågen er i dag utnyttet til kraftproduksjon. Dette innebærer at det er relativt få og små vannkraftprosjekter som en har registrert med hensyn til ønske om utbygging. Heller ikke blant de øvrige brukerinteressene er det registrert ønsker/behov for store endringer med hensyn til vannbruken.

Foruten kraftproduksjon knytter brukerinteressene i Numedalslågen seg til produksjon og fangst av fisk (laks nedenfor Hvittingfoss og ørret og røye ovenfor), resipientbruk (Kongsberg i særdeleshet), jordbruksvanning, rekreasjon/friluftsliv og naturvern/kulturvern.

Om behovet for vannbruksplanlegging.

Behovet for vannbruksplanlegging er først og fremst tilstede fordi de forskjellige brukerinteressene som knytter seg til vassdraget, ikke makter å fungere tilfredsstillende uten at det oppstår konflikter mellom to eller flere brukergrupper. *Formålet med vannbruksplanlegging må derfor etter min mening først og fremst være å bidra til å løse eller dempe omfanget av disse konflikter.*

Implisitt i all planlegging ligger at man prøver å se fremover i tiden for å kunne opptre og handle optimalt, — dvs. minst mulig innsats med best mulig resultat. Dette tilsier at vannbruksplanleggingen bør iverksettes i god tid før konfliktende oppstår.

De fleste tiltak i vassdraget er konsesjonsavhengige. Tradisjonelt kommer kon-

flikter mellom brukerinteressene først frem når konsesjonssøknad er utarbeidet og sendt konsesjonsmyndigheten. Mye tilsier at behandlingen av en konsesjonssøknad vil kunne gå vesentlig mer smertefritt dersom vannbruksplanleggingen iverksettes og gjennomføres før konsesjonssøknaden utarbeides.

Den enkelte bruker vil da kunne fremme sine planer i vannbruksutvalget. De øvrige brukerinteressene og berørte myndigheter som sitter i utvalget vil kunne vurdere disse planer og gi uttrykk for sin mening og innvendinger.

I og med at vannbruksplanleggingen, så lenge det ikke inngås skriftlige avtaler, er frivillig og derved også uforpliktende, vil den enkelte bruker senere stå fritt i utformingen av konsesjonssøknad senere. Imidlertid vil man på denne måten få verdifulle opplysninger fra andre berørte parter i vassdraget. De berørte parters reaksjoner på konsesjonssøknaden vil være preget av at de kjenner saken fra før og at de har hatt mulighet å påvirke saken før den ble fremmet til formell behandling som konsesjonssøknad.

Som jeg også ved tidligere anledninger har hevdet, ligger verdien i vannbruksplanlegging på denne måten i at parter som har konflikter med hverandre vedrørende utnyttning av vassdrag, kommer sammen og drøfter/forhandler før den enkelte part tar et endelig standpunkt om utforming av konsesjonssøknad. Det er min overbevisning at mangelen på slike vannbruksforhandlinger forårsaker mye unødvendig krangel i forvaltningen av våre vassdrag.

Disse tanker om vannbruksplanleggingen medfører naturlig et kontinuerlig og evigvarende behov for vannbruksplanlegging. Vannbruksutvalget bør derfor være et permanent utvalg som vurderer og

drøfter de saker som brukerne eller andre legger frem etter ønske og behov.

Numedalslågen idag.

Konfliktene i Numedalslågen knytter seg først og fremst til kraftproduksjon, fiskerproduksjon/fangst og resipientbruk. Det er som vi vet opphøret av fløtingen og NVE-Statskraftverkene ønske om reduksjon i minste vannføring om sommeren som nå har medført uenighet mellom disse brukerinteressene.

Dersom vannbruksutvalget for Numedalslågen hadde vært etablert før NVE-Statskraftverkene søknad om magasinering av sommervann ble fremmet, ville det etter min mening vært naturlig å fremme saken i vannbruksutvalget først.

Når så nødvendige konsekvensutredninger var blitt utført og vannbruksutvalget hadde drøftet/forhandlet i rimelig grad om saken, kunne NVE-Statskraftverkene fremme saken for formell behandling.

I møte 15. november 1982 vedtok vannbruksutvalget å engasjere firmaene Ing. A. B. Berdal A/S og Hydroconsult — siviling. Erik Ræstad A/S for å bistå vannbruksutvalget i det videre arbeid.

Det har vært enighet i vannbruksutvalget om at man i første omgang skal konsentrere seg om den omsøkte regulering av minste vannføring.

I kontrakten med disse firmaene er det lagt opp til at man skal klarlegge hvordan brukerinteressene kraftproduksjon, fisk og resipient påvirker hverandre ved forskjellige sommervannføringer.

Det vil bli foretatt simuleringer av kraftproduksjon ved forskjellige vannføringer, sammenstilling av juridiske forhold i vassdraget og konsekvenser for andre brukerinteresser basert på erfaringer fra tidligere skjønn i Numedalslågen og andre vassdrag.

Det er vårt håp at man gjennom drøftinger/forhandlinger i vannbruksutvalget om konsekvensene for de forskjellige brukerinteressene i forbindelse med reduksjon i sommervannføringen, vil kunne bidra til i det minste dempe eller minske konfliktene som denne saken fører med seg. Det ville også være hyggelig om vannbruksforhandlinger i denne saken kunne bidra til at OEDs' avgjørelse til sist ble godtatt og respektert av alle parter.